

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Ček. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

SLOVENE

Samo še danes

moremo sprejemati oglase za jubilejno
število „Slovenca“, ki izide v krasni
opremi in izredno povečani nakladi

v nedeljo 16. oktobra

Pozneje došlim oglašnim naročilom bi ne mogli
dodela zagotoviti izvršitve po želji inserenta.

Gömbösov program

Novi madžarski ministrski predsednik se je včeraj predstavil parlamentu in Evropi. Oba sta ga bila željna slišati. Madžarski narod ima pravico, da sliši, kam ga pelje usoda, Evropa pa je bila nestrpna po raznih poskusih zadnjih tednov, da se reorganizira Podonavje, da sliši iz ust predsednika vlade države, ki sedi v sreči Podonavja, kritiko ali obsodbo njenih prizadevanj. Diplomatske lože v krasni skupščinski dvorani v Pešti so bile, tako poročajo, nabito polne kot še nikdar.

Gömbös de Jaksa — tako se namreč glasi polno ime madžarskega prvega ministra, kljub temu da ni radi njegovi nenaklonjenosti dokazali, da je kmetjskega porekla, da je njegova mati skromna, poštena kmetica, ki še danes govori edinele banatsko švabščino in da se je njegov oče pisal s poštenim meščanskim imenom Knöpfle-jev, ki imajo svoje sorodnike na severnem Bavarskem — Gömbös de Jaksa se je zavedal svoje vloge ter je v dvurnem govoru tolmačil skupščini in galerijam namere in želje svoje vlade tako na polju zunanje kakor notranje politike. V kolikor se tiče notranjih problemov Madžarske, ostanemo samo gledalci in opazovalci, v kolikor pa se je dotaknil zunanje-političnih vprašanj, smemo biti tudi kritiki.

Kot direktno neinteresirani opazovalci vidimo najprej, da je gospodarski položaj Madžarske zelo težek. Kmet se nahaja v tako bežnem stanju, da so se tu in tam že pojavili znaki dejanskega nezadovoljstva. Ker je Madžarska pretežno agrarna država, izhaja iz tega, da so tudi državni dohodki skorajda usahnil in so državne finance padle docela iz ravnotežja. Saj je bivši finančni minister baron Korany ob svojem povratku iz Zeneve javno priznal, da ni mogel dobiti niti agrarnih kreditov za izvedbo poljedelskega programa vlade, niti se ni mogel sporazumeti z madžarskimi upniki v inozemstvu za častlen moratorij. Gospodarska zapuščina Karolyjeve vlade je torej zelo pišla. Zato pa je tudi naravno, da si nobena naslednja vlada ne sme usoditi, da bi čarala pred narod nove obljube o sijajnejši bodočnosti in varala ljudstvo s programi, o katerih vsakdo ve, da ne bodo nikdar uresničeni.

Zato se je v svoji vladni deklaraciji Gömbös skrbno ogibal vsake obljube ter se je omejil samo na kritiko svetovne gospodarske krize in na naštevaje vzrokov, ki so Madžarsko pomagali pogrezniti v sedanjo nepopolno stanje. Krivice mir, zapostavljanje Madžarske, nestrpnost in samoljublje sosednih držav, je rekel, so poglavitni vzroki gospodarskega trpljenja Madžarov. Zato pa je tudi potrebno, da se madžarski narod strne v eno disciplinirano politično ideologijo in da se, brez razlike stanu in prepričanja, v rodoljubnem in požrtvovalnem poletu oklene svoje vlade, dokler se ne odstranijo temeljni vzroki njegove trenutne bede. Ta apel na discipliniranost naroda je nudil Gömbösu priliko, da se dotakne nekaterih notranjih reform, kajti v pomanjkanju materialne podpore se mora nujno nezadovoljnemu malemu človeku enakovredno nadomestilo, ki ga bo nekaj časa okupiralo. Tako se je zgodilo prvič v madžarskem parlamentu, da se je s sedeža predsednika vlade slišala beseda o socialnem znanenju vsebi, o solidarnem prenašanju bremena, o stalni volivni pravici. To so velike besede, katerih se tudi mi kot opazovalci veselimo in h katerim Gömbösu iskreno čestitamo. Samo pogled na klopi, kjer sedi njegova vladna večina, nam pravi, da bo moral zavijati rokave — ali pa si poiskati drugo večino — če bo hotel izpeljati svoje želje.

V drugem delu svojega govora je Gömbös razglabljal zunanje-politična vprašanja. Nekatera so že znana iz časov vladanja grofa Bethlena: sprejemba trianonskega miru, pravica do neoviranega oboroževanja. Kot predsednik prehodne vlade, ki ima nalogo pripraviti povratek grofa Bethlena, kot velik Bethlenov pristaš, odkar je bila njegova neodvisna nacionalna stranka na volitvah 1. 1926. kruto poražena, kot radikalni nacionalist in čistokrvni rasist je moral prevzeti poglavitne postulate svojega šefa. In ker je sam ambiciozen in mlad, jim je dal mladostno-viharno stilizacijo.

Za nas nova pa je značilna porazdelitev evropskih držav v tri kategorije, po katerih se bo v bodoče delila madžarska politična ljubezen. Če namreč smemo verjeti do sedaj še nepopolnim poročilom o deklaraciji, je Gömbös izjavil, da bo 1. Madžarska negovala najgloblja čustva iskrenega prijateljstva z Italijo in s Poljsko. 2. V dobrih odnosih hoče ostati z Avstrijo in Nemčijo, medtem ko 3. želi z ostalimi sosedami živeti v »sporazumnem miru«. Kaj se to pravi?

Iz teh besed je dokaj težko izluščiti jasen zunanje-političen program madžarske vlade, razen v kolikor se na žalost tiče njenih sosed, od katerih jo loči trianonska pogodba, oziroma za slučaj Jugoslavije, Vojvodina in menda še hrvatsko Zagorje. Mi se radujemo, da najdemo med bodočimi najbližnjimi prijatelji Madžarske tudi našo veliko prijateljico Poljsko, ki bo brez dvoma svoj izjemni položaj porabila za to, da raztolmači madžarski vladi velike nepravilnosti, ki bi nastale za Madžarsko in za Evropo, ko bi se res začele rušiti mirovne po-

London, 12. okt. G. MacDonald, ki kot bivši predsednik angleške delavske stranke smatra za svojo življenjsko nalogo, da izvede razorožitev Evrope, ki je oborožena tako, kakor še ni bila nikoli v zgodovini sveta, je povabil k sebi francoskega ministrskega predsednika Herriota, ki danes ali jutri odputuje v London, da bi rajraje ostal doma. Vsa diplomacija je že nejevoljna nad angleškim premierom, ki že drugo leto sklicuje konferenco za konferenco in posreduje neprestano sestanke med raznimi državniki, ne da bi bil viden en sam najmanjši rezultat teh neprestanih razgovorov. Človek se vpraša, ali ima Anglija res namen, spraviti Francijo in Nemčijo ter na ta način doseči splošen sporazum v Evropi, ali pa nimajo morebiti ti di-

Nobene skupnosti v evropski politiki

Tavanje od konference na konferenco

Francija ni prav nič navdušena nad diplomatičnimi koraki MacDonalda. Francija po pravici stoji na stališču, da je edina kompetentna instanca za razpravo in sklepanje o nemški zahtevi po enakopravnosti Zveze narodov v Zenevi. MacDonald pa je sedaj Zvezo narodov popolnoma izločil in skuša prenesti težišče mednarodne politike v London. MacDonald bi rad od reševanja vprašanj, ki bistveno zadevajo interese vseh držav, ki so podpisale versaillesko mirovno pogodbo, izločil tudi take zvezne male države: Poljsko, Češkoslovaško, Romunijo in Jugoslavijo. Te države naj bi se same formalno pozvale na skupno konferenco, ko bi bil sporazum med velesilami glede nemških zahtev že gotov. Francija, ki iskreno želi miru in sporazumnega sodelovanja vseh držav Evrope na konsolidaciji političnih in gospodarskih razmer, ki so privedle Evropo iz na rob propada, bi končno pristala na to, da se predkonferenca o teh vprašanjih vrši izven Zeneve, če se MacDonald ne da na to kaprice — toda prav nobenega razloga ne vidi, zakaj bi od predpovedovanj bile izključene tako zvezne male države. Francoska javnost, ki si že davno želi soglasnega postopanja z Anglijo, ki je bila nekdanji član tako zvezne prisilne antante, v vseh mednarodnih zadevah, je nekoliko razočarana nad rezervo, s katero MacDonald sprejema vsak francoski predlog za pomiritev Evrope. Zato si tudi Francozi od sestanka v Londonu veliko ne obetajo, razen, če bi Anglija s polnim srcem sprejela linijo francoske mednarodne politike.

MacDonald saenkrat ne ve ničesar, kakor samo to, da je treba na kakšen način priznati Nemčiji ravnopravnost glede številčnega in kvalitativnega stanja njene armade z vsemi drugimi velesilami, da pa je treba na drugi strani vpoštevati vitalne interese Francije, ki po pravici vidi zase in za svoje zavezničke največjo nevarnost v tem, če bi nemškemu oboroževanju ne bile več postavljene nobene meje, kakor jih določa peti del versailleske mirovne pogodbe. Nasprotno pa ima Francija pripravljeno popolnoma konkreten načrt, kako izvesti redukcijo vseh evropskih armad, tako da ne bi bil nihče ogrožen od krivičnega napada. Ta načrt, ki se pripisuje Paulu Boncourju, je jako srečno sestavljen, in bi se dal takoj izvesti, ako bi Nemčija opustila svoje trdovratno negativno stališče, ki ne gre za ničemer drugim, kakor da se sedanje politično teritorialno stanje v Evropi spremeni v njen prid. Francija stoji absolutno na stališču, da mora razorožitev stati pod kontrolo Zveze narodov. Ta naj imenuje stalno mednarodno komisijo, ki bi nadzorovala postopno razorožitev v vseh evropskih državah po določenih principih. Ustanovi naj se vrhovni organ, ki bo v slučaju napada takoj odločil krivičnega napadalca, nakar bi Zveza narodov avtomatično nastopila in napad preprečila. Ustanovi se mora tudi mednarodna letalska armada v varstvo miru. Toda že zdaj izjavljajo države, ki so Franciji nasprotni, pa tudi druge, da je tak načrt neizvedljiv. Francija predlaga tudi, da bi se Nemčija obvezala, da deset let ne bo sprožila vprašanja revizije svoje južne in vzhodne meje napram Češkoslovaški in Poljski. Znano je, da se je ta stvar že pred leti diskutirala, da pa se Nemčija in Poljska na noben način nista mogli glede tega sporazumeti, in prav malo upanja je, da bi se to posrečilo sedaj.

godbje, ki so postale garancija za svobodo tolikih narodov. Toda, kaj naj dela Poljska v prijetni družbi Italije? To ostane v resnici tajnost. Saj vendar ni mogoče predpostavljati, da obstojajo kakšni italo-madžarski diplomatski načrti za osvojitve preokoevropske črte: Sredozemlje—Baltik!

Dejstvo, da sta Avstrija in Nemčija pomaknjeni v drugo kategorijo, pa govori za to, da so zaenkrat položeni v arhiv vsi načrti o nemško-madžarskem bloku, ki so zadnje čase obsenčevali evropsko obzorje. Morda pa to odkriva tudi zagrenjenost Madžarske, ker ni našla na popolno razumevanje pri Nemcih, ki se poleg tega še trudijo, da ostanje v najboljših odnosih z onimi državami, s katerimi Madžarska želi živeti samo v »sporazumnem miru«.

Mi nismo užaljeni, da smo pomaknjeni v zadnjo kategorijo, ker vemo, da bo Gömbös, ki govori naš jezik in ki pozna našo državo, ker je prebival v njej dalje časa, ako mu bo dano in če je iskren pristaš miru in napredka, v kratkem spoznal, da je mnogo boljše, da je neprimerno boljše za obe državi, ako »gresta roko v roki«, kot se je izrazil napram našemu poslaniku v Pešti.

Vse je gola komedija

Brezupno iskanje rešitve iz težav

plomatični koraki, te iniciative in ti načrti, od katerih se do sedaj še nobeden ni uresničil, samo namen, da se resnična rešitev zavlačuje in da se ohrani ona napetost med evropskima političnima blokoma, ki je potrebna, da Velika Britanija ohrani svoj vodilni politični položaj na svetu! Seveda pa tudi ni izključeno, da Velika Britanija, oziroma njen premier misli odkritosrčno in da so njegove diplomatične iniciative za razne sestanke in konference samo dokaz brezupnega iskanja rešitve, ki naj bi se končno našla po kakšnem čudežu. Kakšen rezultat naj prinese sestanek med MacDonaldom in Herriotom, ki sta se že tolikokrat sestala, ne da bi se mogla zediniti na kakšen skupen načrt razorožitve in pomirjenja Evrope?



s tem prisilil predsednika romunske vlade, da je svojo linijo spremenil in Titulescu celo ponudil portfelj zunanjih zadev. To pomeni toliko, da Romunija ne bo sklenila pakta z Rusijo, ako se le-ta izrecno ne odpove Besarabiji.

Razume se, da vse to pomeni resno ogrožitev načrta Francije, da bi sovjetsko Rusijo pridobila na svojo stran in s tem Nemčijo oropala njenega sedanjega tihega zaveznika. Zato je bila ta zadeva glavni predmet razgovora med Herriotom in Titulescu. Toda g. Titulescu je francoskega ministrskega predsednika opozoril, da Francija nikakor ne sme iti preko vitalnih interesov Romunije, ki je jako važen faktor francoske mednarodne politike. V zvezi s tem je izjavil, da se peti del versailleske mirovne pogodbe, ki nalaga Nemčiji določene omejitve v oboroževanju, nikakor ne sme spremeniti, preden se ne zaslisijo zastopniki držav male antante in Poljske. Brez dvoma je, da bo Francija morala stališče Romunije vpoštevati, ker ni vseeno, ali Romunija ostane v mali antanti ali ne. Tako se je torej vprašanje, kako izvesti razorožitev Evrope, še bolj komplikiralo. Izenačenje Nemčije z ostalimi evropskimi državami je stvar, ki se, kakor vidimo, ne bo dala rešiti tako enostavno, kakor si misli g. MacDonald.

Dunaj, 12. okt. tg. Titulescu, ki biva še vedno v Parizu in kot zunanji minister še ni prisegel, je podal danes pariskemu »Journalu« intervju, v katerem je navajal, da bi Poljska in Francija lahko sklenili z Rusijo pogodbo o nenapadanju, Romunija pa samo pod gotovimi pogoji. Takša pogodba bi ne smela oslabil Kellag-Briandove pogodbe in v besarabskem vprašanju ne bi smela biti dana možnost, da bi se sedanje stanje izpremenilo.

Herriot v Londonu

London, 12. okt. AA. Predsednik francoske vlade Herriot bo nocoj odpotoval iz Pariza in prispe v London opolnoči. Jutri dopoldne bo imel prve sestanke z MacDonaldom in zunanjim ministrom Simonom. Herriotova bosta spremljala gg. Ray in Alphant. Časopisje pozdravlja prihod Herriota v London in ga tolaži tako, da je to dokaz dobre volje obeh vlad najti iz sedanjega položaja izhod.

Nenaden nastop gospoda Titulescu

V vsa ta vprašanja je sedaj močno posegel Titulescu, ki je bil te dni nepričakovano imenovan od svoje vlade za zunanjega ministra in ki je na poti iz Londona, kjer je do sedaj zastopal svojo državo, imel v Parizu jako važen razgovor s Herriotom. Znano je, da Francija skoraj že dve leti vztraja na tem, da bi Poljska in Romunija sklenili s sovjetsko Rusijo pakt o nenapadanju, nakar bi tak pakt sklenila tudi Francija. Poljska je tako pogodbo z Rusijo letos že sklenila, vendar pa je parlament še ni ratificiral. Poljska čaka namreč, da bo tudi Romunija po želji Quai d'Orsay tak pakt sklenila. Toda te račune je smisel Titulescu, ki je gotovo najvplivnejši diplomat Romunije. Ka je bil Vajda Vojvod že na tem, da se z Rusijo sporazume, je Titulescu podal demisijsko tako kot poslanik v Londonu kakor kot delegat Romunije v Zvezi narodov in

Japonci se rogajo vsem principom miru

Z ozirom na vedno večje komplikacije, ki jih rodi mednarodna diskusija o razorožitvi, se je v nepristranskih angleških krogih utrilo prepričanje, da so sploh vse konference, vsi sestanki in vsi razgovori o razorožitvi gola komedija. Tako v Evropi kakor na Daljnem vzhodu, kjer so Japonci sedaj poslali v Mandžurijo zopet več divizij in kjer se taisti Japonci tajno pogajajo s Portugalsko, da tam zgradijo močno bazo za vojno brodogradnjo, je

položaj tak, da prav nobena država resno ne misli na razorožitev in jo v resnici tudi ne more izpeljati. Bilo bi bolj pošteno in odkritosrčno, če bi evropski in ameriški državniki to dejstvo priznali, kakor da igrajo pred svetom komedijo razorožitve in sklicujejo konference za konference, ki težko obremenjujejo itak že čisto deficitne države Evrope in Amerike.

Diktatura v Nemčiji

Papen odkriva svoje načrte

Monakovo, 12. okt. tg. Državni kancelar von Papen je imel svoj veliki napovedni govor v palači bavarske industrijske zveze. Izjavil je:

»Naloga vlade je, obnoviti popolno suverenost, svobodo in enakopravnost velikega nemškega kulturnega naroda, ki hoče mir, da pride sopes člo blagostanja in zato zahteva kot najelementarnejši predpogoj za dobro uspevanje tudi za gospodarske odnose v Nemčiji in med narodi temeljne pravice svobode in enakopravnosti. Če Nemčija ne uživa istega ugleda, kakor vse druge države, ne more uspevati njeno delo v inozemstvu. Zato se bori za enako pravico, za enako varnost in za resnično razorožitev na svetu. Vodilno načelo gospodarskega programa vlade je, da s ustvarjanjem zaupanja odstrani vsak pesimizem.

Kurz nemške trgovinske politike pa bistveno določa trgovinska politika inozemstva. Nemška politika kontingentiranja bi lahko postala odveč, če bi se vidno odpravil industrijski protekcionizem na svetu. Če bodo druge države sprejele nemške industrijske produkte in bo tako svetovni trg dal zaposlitev nemškim brezposelnim, se bo povečala kupna moč nemškega delavca in s tem tudi sposobnost Nemčije za sprejem tujih poljedelskih proizvodov, sedaj pa je še neizogibno potrebno, da se izdajajo zasilne navedbe v varstvo nemškega poljedelstva, da bo moglo živeti. Gospodarska konferenca bo, kakor upajo, odstranila industrijske carinske zidove in valutarne težkoče tolikih držav.

Da prospeva življenje in delovanje kakega naroda, pa je potrebna tudi stalnost notranje politike, katere v 13 letih veimarske ustave ni mogla ustvariti. Vsakdo je prepričan, da je ustava potrebna reforme. Treba je, da nastane močna nadstrankarska državna oblast, ki ne bo igrala v rokah političnih in družabnih sil. Velikih temeljnih veimarskih načel ne smemo omajati, treba pa je obnoviti politično obliko. Državna vlada ne sme biti izročena slučajnim parlamentarnim večinam. Kot protitež proti enostranski od strank izpostavljenih sklepov državnega zbora je

treba ustanoviti višjo zbornico

s močnejšo adeležo pri legislativi.

Nemškim državnim tvorbam, ki so postale zgodovinske, se ne bo delala sila. Vlada odklanja neposredno ali posredno razbitje Prusije. Težišče reforme pa je v tem, da se ustvari splošno nezadržani dualizem med državo in Prusijo, kar je misljeno s tem, da se strnejo najvažnejši medsebojni organi. S tem, da se ustvari organska zveza med državo in Prusijo, bo povsem lahko mogoče, dati ostalim deželam zahtevano ustavno avtonomijo. Bodoči nemški državni zbor bo ob svojem sestanku našel ustavni načrt vlade in naj dokaže, ali je kos tej nalogi. Von Papen je končno označil Hindenburga kot središče vsega zaupanja v nemškem narodu, kot moža, obenem demokratičnega in avtoritativnega, katerega so ustvaritelji veimarske ustave določili, da poleg državnega zbora vodi usodo nemškega naroda. Hindenburg bo skrbel za to, da bo Bismarckova oporoka, ideja »sacrum imperium«

od Alp do Njemena

zopet postala upanje bodočih pokolenj. Von Papen je dalje zavrnil še kot potrjevanje zgodovine, če se trdi, da je narodne socialiste odražal od odgovornosti. Hitler je dne 23. avgusta zahteval totalnost, katero je državni predsednik nedvomno zavrnil iz nacečnih motivov. Bistvo za konservativni svetovni nazor je, da je zasidran v božjem redu na svetu, in v tem tudi leži nepremostljiva razlika med vlado in narodnim socializmom, ki na eni strani brez usmiljenja zaničuje množice in večino, na drugi strani pa se je podvrgel parlamentarni demokraciji tako, da hodi skupno z boljševizmom proti narodni vladi. Von Papen je zaključil svoj govor z vzklikom: »S Hindenburgom za novo Nemčijo!«

Dunajska vremenska napoved: Oblačno vreme bo trajalo dalje, ponekod dež.

Gömbös noče kralja

Socialisti proti vladi - Melanholični opomini sivolasega Apponyija

Budimpešta, 12. okt. 2. Danes se je pričela debata o vladni deklaraciji. Prvi je govoril socialni demokrat Payer, ki je polemiziral z Gömbösom ter rekel, da je z ozirom na današnji težki položaj mišljeno, da se bo Gömbös v svoji izjavi predvsem bavil z gospodarskimi problemi, nato pa je dodal, da se seveda kaj takega ne more pričakovati od generala, ki mu je mnogo na tem ležeče, da po starih vojaških metodah obrne narodno razpoloženje v svojo korist. Payer odbija Gömbösovo trditev, da je socialna demokratska stranka samo most k boljševidnosti, in pravi, da se ministrski predsednik zelo moti, če misli, da bo problem socialne demokracije lahko rešil s silo.

Za Payerjem je govoril sivolasi grof Apponyi, ki je zahteval splošno volilno pravico. Če je Gömbös nameraval napraviti to iz nacionalnih interesov, mu grof Apponyi priporoča, da zaščiti teh interesov.

Iz pravosodne službe

Belgrad, 12. okt. 1. Na predlog pravosodnega ministra so napredovali iz 7. v 6. pol. skup. Josip Soban, višji pisarniški predstojnik pri okrožnem sodišču v Novem mestu, Anton Zorko, višji pisarniški predstojnik pri okrožnem sodišču v Celju, Julij Karba, vodja zemljiške knjige pri okrožnem sodišču v Mariboru, Avgust Greljan, vodja zemljiške knjige pri okrožnem sodišču v Mariboru, Bernard Mikuletič, vodja zemljiške knjige pri okrožnem sodišču v Celju, iz 8. v 7. pol. skup. Martin Gašper, višji pisarniški predstojnik pri okrožnem sodišču v Mariboru, in Jožef Črnivec, višji pisarniški oficial pri deželni sodišču v Ljubljani.

Pokojsne poštnega osebja

Belgrad, 12. okt. 1. V zadevi izplačil pokojnin in podpor iz pokojninskega društva poštnega in brzojavnega osebja v Budimpešti je dostavilo finančno ministrstvo poštenu oddelek prometnega ministrstva akt sledeče vsebine: Madjarska je na temelju pariškega sporazuma 1. z dne 18. aprila 1980 oproščena potom kompenzacije obveznosti, da izvrši za nasledstvenim državljanom delitev madjarskih pokojninskih fondov, ki je predvidena v člen 256 trianonske pogodbe. Take pokojnine se bodo morale torej izplačevati našim državljanom, ki so vplačevali redne prispevke v gornji fond iz naše državne blaginje. Način izplačila se bo moral regulirati na isti način, kot je bilo urejeno izplačilo provizij in draginskih dokladov provizioniranim poštanim uslužbenecem v Sloveniji, Dalmaciji, na otoku Krku in v Kastavščini, da se na ta način ustvari tudi konkretna pravna podlaga za izplačilo teh pokojnin. Interesirane osebe bodo morale dokazati svoje odnose zahtevne z rešitvijo o reguliranju pokojnin in s potrditvijo o državljanstvu (za doklade s poročnim listom in s krstnim listi otrok), kar se mora predložiti Savski direkciji pošte in brzojava v Zagrebu za njen teritorij najkasneje do 1. decembra t. l.

Državljanstvo žen

Žeževa, 12. oktobra. AA. Vprašanje državljanstva žensk, ki se poročijo z inozemcem, je povzročilo globoko nesoglasje med ženskimi delegati in DN. Odbor, ki zastopa ženske organizacije pri DN, je stavil ženske organizacije predlog, naj bi bilo ženi tudi po poroki z inozemcem prepuščeno ali vztraja pri svojem državljanstvu ali pa naj prestopno sprejme državljanstvo svojega moža. Pravni odbor DN pa je zdaj priporočil brezpogojno ratifikacijo konvencije o popolni odvisnosti ženskega državljanstva od moževega. Odbor utemeljuje za svojo odločitev z mnogimi razlogi in naveda med drugimi tudi to, da je mogoče obdržati rodniško enotnost le toliko časa, dokler je mož materijalni skrbnik rodbine. Zato naj se žena ravna glede državljanstva po možu.

Glavna Zadruga zveza

Belgrad, 12. okt. 1. Danes dopoldne je bila v prostorih Glavne Zadruga zveze konferenca širšega odbora Glavne Zadruga zveze, ki je preselila na 2. zakon o zaščiti kmetov in o ureditvi kreditnih odnosov v državi, o katerem bo razpravljala prihodnje dni tudi narodna skupščina.

Lepo dejanje Rdečega križa

Belgrad, 12. okt. 1. Vodstvo jugoslovanskega Rdečega križa je poslalo grškemu Rdečemu križu 25.000 Din kot svojo podporo za sirote, ki so ostale brez domov radi zadnjega audga potresa. Obenem je naš Rdeči križ naprosil grškega, da ga obvesti, če so tamkajšnje sirote potrebne še podpore v hrani in v obleki.

Za znižanje stanarin

Belgrad, 12. okt. 1. Te dni je bila tukaj konferenca stanovanjskih najemnikov iz vse države, ki ji je predsedoval predsednik Zveze stanovanjskih najemnikov kraljevine Jugoslavije Marin Naturanič, profesor iz Splita. Vsi referati, ki so bili predloženi konferenci, so si edini v tem, da je postal v zadnjem času položaj najemnikov vseh stanov v vseh mestih države naravnost obupen in nevarno, ker so se znižale plače in tudi živila so se nekako pocenila, le stanovanja so ostala še vedno na isti višini. Na konferenci so sprejeli tudi sklep, da se v tem smislu nadaljuje energična akcija vseh stanovanjskih najemnikov po vsej državi. Odločujočim činiteljem pa so poslali predloge, naj se v bodoče pokličejo v občinska zastopstva tudi zastopniki hišnih najemnikov, da bodo lahko na ta način ščitili interese svojih članov. Vsi sklepi so bili sprejeti soglasno. Večina delegatov se je vrnila v svoja mesta, kjer bodo nadaljevali začeto akcijo.

Nevarnost stavke v Angliji

London, 12. okt. AA. Če novi spor v predilniški industriji, ki je izbruhnil zaradi znižanja plač, ne bo pravčasno poravnana, je treba računati z novo stavko v angleški tekstilni industriji. Stavkalo bo kakih 170.000 delavcev.

Zaroka angl. prestolonaslednika

Pariz, 12. oktobra. AA. Havas poroča iz Stockholma, da se bo angleški prestolonaslednik v kratkem zaročil s švedsko princezo Ingrid.

prepušči narodu samemu. Govor Apponyija je bil v vladnih krogih zelo hladno sprejet.

Budimpešta, 12. okt. 1g. Ob koncu debate o vladni izjavi je izjavil ministrski predsednik Gömbös danes popoldne v poslanski zbornici, da mora Madjarska dobiti v vzhodni Evropi svoje pravo mesto. Nadaljeval bo zunanjo politiko grofa Bethlena, če pa bi zahtevale razmere, bo izvršil potrebne izpremembe. Dalje je navedel, da v večeršnjem programnem govoru namenoma ni omenil vprašanje madjarskega kralja, ker ni hotel povzročiti nobenega konflikta. To vprašanje sedaj sploh ni aktualno. Obrnjen proti legitimistom je rekel: »Bodite prepričani, da si bomo v trenutku, ko bo postalo to vprašanje aktualno, stali odkrito nasproti.« Končno je naglašal, da hoče Madjarska z vsemi svojimi sosedi sodelovati v miru. Poslanska zbornica se je nato odgodila do 26. oktobra.

Sunek na levo v Belgiji

Bruselj, 12. okt. Statistični urad se ni priobčil definitivnih podatkov o nedeljskih občinskih volitvah. Kljub temu je že danes mogoče ugotoviti precejšen sunek na levo. V občinskem svetu je bilo treba izvoliti v 2671 občinah, to se pravi, da je bilo poklicano na volišče okoli 87% belgijskega prebivalstva. V Belgiji je glasovanje obilnatno. Vpisanih je bilo 2.512.796 volivcev in 2.655.003 volivke. Volitve so se vršile povsem mirno. Udeležila se jih je tudi kraljica Elizabeta in princezi, ki so glasovali v Bruslju.

V 52 občinah so dobili socialisti absolutno večino, v 8 občinah je pripadla večina radikalnim socialistom. Ako so dosedanja podatki točni, so katoličani izgubili absolutno večino v 30 občinah. Volitve so pokazale, da se je številno flamskih nacionalistov povečalo. Položaj katoliških strank bo mogoče točno ugotoviti šele, ko bodo znani vsi podatki. V političnih krogih ne izključujejo možnosti, da bo Renkova vlada, t. j. vlada koalicije med katoličani in liberalci, razpustila poslansko zbornico in razpisala volitve v parlament.

Krvava noč na Irskem

Pariz, 12. okt. AA. Včerajšnji izgredi v Belfastu so bili nenavadno krvavi. Po dosedanjih vesteh sodeč ni šlo za navadno demonstracijo brezposelnih, marveč so v izgrede posegli tudi revolucionarni komunisti. Izgredniki so zažgali veliko število trgovin z živili. V mestu je zavladal mir šele po polnoči. Policija je morala nastopiti z blindiranimi avtomobili. Ognjegasci so gasili ogenj na 12 mestih. Policija je takoj dobila ojačanja iz raznih bližnjih mest. Ponoči se je sestalo posebno sodišče in sodilo 34 osebam zaradi vstaje. Casopise in oblastva pripisujejo izgrede komunistom, pri katerih so zaplenili večje količine orožja in municije.

Drobne vesti

Belgrad, 12. okt. 1. V zvezi s pripravami za novi zakon o veneričnih boleznih je obiskal danes ministra za socialno politiko Puclja, tajnik mednarodnega urada za abolicijo Reff.

Berlin, 12. okt. AA. »Kölnische Zeitung« je v nasprotju z belgijskimi gospodarskimi krogi prepričana, da pride do ustanovitve mednarodnega kartela umetne svilne.

London, 12. okt. AA. Emisija 150 milijonov funtov v dvodstotnih zakladnih bonih, ki jo je izdala angleška narodna banka, je bila podpisana v eni uri.

Stanje Narodne banke

Pravkar objavljeni izkaz Narodne banke za 8. oktober kaže v primeri s stanjem dne 30. septembra:

Podlaga se je zmanjšala za 11,4 na 2019,3 milijone Din. Valute so se povečale za 0,54 na 1,3 milij. Din. Dočim so devize padle za 11,9 na 255,1 milij. Din. Devize izven podloge so narasle za 5,7 na 91,5 milij. Din. Obtok kovanega denarja se je povečal, ker se je vsota tega denarja v blagajnah banke zmanjšala za 8,3 na 96,5 milij. Din.

Izredno so se povečala posojila, in sicer je narasla eskont za 55,1 na 2185,54 milij. Din. dočim je lombard padel za 0,07 na 352,3 milij. Din. Prejšnji predjudni državi so se povečali zaradi obresti izdanih blagajniških zapisov za 0,15 na 1809,9 milij. Din.

Obtok bankovcev se je povečal za 48,3 na 4881,1 milij. Din. Nasprotno pa so obveznosti po vidu padle za 78,3 na 716,7 milij. Din. Med njimi so državne terjatve narasle za 2,1 na 3,9, dočim so ziro račun padli za 57,3 na 392,8 milij. Din. nadalje tudi državnih gospodarskih podjetij za 23,1 na 320,05 milij. Din. Najbrže je zmanjšanje ziro računov v zvezi s povečanjem obveznosti z rokom za 60,7 na 1472,85 milij. Din.

Skupno se je oblok z obveznostmi po vidu zmanjšal za 30,0 na 5597,8 milij. Din in je kritje le neznatno popustilo; od 36,08% na 36,07%, samo zlato kritje pa je naraslo od 31,92% na 31,49%.

Nabava živil za vojaštvo

Intendantura Komande Dravske Divizijske Oblasti v Ljubljani, bo na dan 14. oktobra t. l. ob 11 imela licitacijo za nabavo sledečih živil:

Pšeničnega zdroba	25.000 kg
Makaronom	44.000 kg
Krompirja	31.000 kg
Čelja	35.000 kg
Čebule	2.800 kg
Svinjske masi	11.000 kg
Jesli	6.000 l
Olja	1.700 l
Sladkorja	3.500 kg
Zganega ječmena	150 kg
Čikorije	130 kg
Kavino konzerve	3.500 kg
Leče	360 kg
Zgane kave	45 kg
Čaja	245 kg
Suhih oliv	500 kg

Pogoji se lahko vidijo vsak dan v pisarni Intendanture Komande Dravske Divizijske Oblasti.

Kavečja (5% vrednosti posameznih vrst) se položi v blagajni podružnice Poštne hranilnice v Ljubljani, 14. oktobra do 10. dop.

Iz pisarne Intendanture Dravske Divizijske Oblasti E. št. 12654 od 10. oktobra 1932.

Spominski cvet na Prašnikarjev grob

1811: 13. oktobra: 1932

»Kreka nam je Kulaviš dalte je zapisal v svojem zgodovinskem pismu 3. novembra 1922 župnik Janez Mikš: »Slomška nam je Prašnikar dal!« bi vedel danes povedati že vsak naš ljudskošolski učenec. Vendar se je o Prašnikarju, Slomškovem prvem učitelju, doslej le nekaj malega povedalo in zapisalo. V prvem Slomškovem življenjepis, ki ga je napisal njegov prijatelj France Kosar, stoji celo nepravilno ime: Prašnikar namesto Prašnikar. To napako je spregledal tudi dr. Anton Medved v spominski knjigi 1900 ob Slomškovi stoletnici.

Tudi sicer se v zgodovinskih in vzgojskih razpravah, kjer se je mimogrede imenovalo Prašnikarjevo ime, ni z zadostnim umevanjem ocenilo njegovo delo in življenje z ozirom na Slomška. Kdor hoče cvet in sad drevesa prav oceniti, naj gre drevesu prav do korenin. Kdor hoče dobro spoznati vzgojno stran Slomškovo, naj nekoliko postoji ob Slomškovem vzgojitelju: Prašnikarju.

Kar je celo neprijatelj Slomškovo na dan njegovega pogreba 27. septembra 1892 dejal o njem, moremo z isto pravico reči tudi mi o Slomškovem vzgojitelju: »Bil je odločen, delaven in požrtvovalen mož.« Prašnikar je bil doma iz Kolovrata na Kranjskem; iz rodu, ki je bil odločen, delaven in požrtvovalen. Kolovrat, v moravski dekaniji, je bil ob Prašnikarjevih mladih letih brez posebnih prometnih potoč, daleč od virov višje vzgoje in izobrazbe. Prašnikarjevi starši so morali razviti posebno gospodarsko in življenjsko silo, da so izž mornavskih hribov poslali svojega sina Jakoba v šolo. Tisti, ki jim je ob teh odločnih korakih stal ob strani, je bil seveda tudi duhovnik. Sploh si ne moremo in ne smemo misliti, da bi v tistih lepih davnih časih selski sin kdaj postal duhovnik brez pomoči svojega domačega duhovnika. To misel ponovno poudarja Slomšek v različnih svojih nagovorih na duhovnike in bogoslovce.

Jakob Prašnikar je bil rojen 25. julija 1784. V domači hiši in vasi je mladi Jakob videl, kaj se pravi delati in trpeti. Lega kolovrsko krajine za poljedelstvo delo ni prav nič prikladnejša ko ponikovski. Povsod, v Kolovratu kakor na Ponikvi, mora kmet trdo delati, da si na svoji zemlji prideluje vsakdanji kruh. Kdor si mora s trdom pridobivati svoj kruh je navadno delaven in odločen, ker je njegova zemlja bolj uporna in manj rodovitna. Nasprotno pa, piše Slomšek 1833: »Boli rodovitna ko je zemlja, bolj leni so navadno njeni prebivalci. Ni dobro za človeka, ako si mora s malim trdom pridobiti veliko. Nima ne čednosti, ne obrtnosti v prerodovitnih krajih svojega mesta, ako ji ga cerkev in država ne postavi in ne ohrani.« Take so bile življenjske izkušnje Prašnikarjeve in Slomškove.

Naravno je, da je Prašnikar svoje skrbne in delavne, v trudi in naporih izmučene starše ljubil z veliko hvaležno ljubeznijo. Ko je postal samostojen dušni pastir, je svojo oslabele in ostarele mater sprejel k sebi, da bi ji olajšal in podaljšal življenje. Prašnikarju je še smilla vaška deca v Kolovratu, ki je odrasla brez pravega pouka in nadzorstva. Kot dijak jo je ob političnih ob nedeljah in praznikih zbral okrog sebe in jo poučeval. To so bili prvi poskusi Prašnikarjeve šole, ki se je pozneje na Ponikvi zlasti nad Slomškom tako imenitno obnesla. V Kolovratu je že Prašnikar spoznal, kako je selska deca ukazljiva in v marksatemer slučaju zelo bogonadarnja. Vse to videti in vedeti je gnalo Prašnikarja, da bi se izobrazil in šel in bi se ves posvetil mladini.

Okrog 26 let je ugnel prvi Prašnikar star, ko je kot kaplan prišel na Ponikvo. Prašnikar je takrat mislil na svojo ljubo mladino; božja Previdnost pa je mislila na Slomška. Ponikva je bila velika župnija, pa brez šole. Prašnikarjeva služba je bila velika pastirstvo, pa brez kaplanije. To se pravi Prašnikarjev kaplanski stan je tvoril star stolp kot ostanek nekdanjega obrambnega pokopališkega zidovja. Zasloni stanovanje je postalo obenem zasloni šola. Le premeri stan od stene do stene in s tesnim srcem boš moral določiti prostor: »Komaj za 15 dečkov.«

»Ne boj se mala četa, ker Gospod je izvolil vam dati svoje kraljestvo!« bi mogel reči Prašnikar, ki je med svojimi petnajsterimi gledalci nadarjenjeseja in najmarljivejšega učenca: Antona Slomška. Pri prvi slovesni šolski preizkušnji pod velikim vaškim orohom je prejel Slomšek prvo pohvalo in nagrado. Še večjo pohvalo pa je ob navzočnosti celjskega okrajnega glavarja Zeinerafelda prejel Prašnikar sam za uspehe svoje mladine.

Prvi otroka za roko in prijel si mater za srce! pravi poljski pregovor. Po učenju Slomšku se je učitelj Prašnikar prikupil Slomškovi materi Mariji. Kar je storil njenemu sinu, se mu je zdelo,

Kaj si dovoljujejo

Odgovor »Delavski politiki«

»Delavska Politika« ima pri nas na polju verske in cerkvene politike monopol za fabriciranje najbolj bedastih notic, ki se obenem odkličejo po veliki infamnosti. Brezkulturnost in nedostojnost se ne daje opravičiti z marksističnim pojmovanjem zgodovine, zakaj zavestna laž ostane laž, naj se potem človek postavi na katerokoli stališče. Laž pa je, kar piše »Delavska Politika« od 12. oktobra o sporu med mehiškansko vlado in katoliško cerkvijo. Potem, ko navaja spor kot tak, pristavlja v opravičilo proticerkvenih odredb mehiškega vladarja, da se v Mehiki nahaja močna denarna aristokracija, ki dela z duhovništvom in se trudi, da bi proti volji republike na gospodarstvo v državi dobil vpliv severnoameriški kapital. Odtod, nadaljuje »Delavska Politika«, izhaja boj, ki se pa vrši pod krinko tamkajšnje cerkve in je cerkev preganjana zaradi svoje kapitalistično-imperialistične politike.

Dasi smo od glasila naših socialistnih demokratov v tem oziru vajeni vsega, nas je ta novica vendarle presenetila po svoji nenadkriljivi nesramnosti. Noben resen list na svetu, pa naj bo še tako protikatoliški in proticerkven, ne navaja za borbo med cerkvijo in državo v Mehiki takega vzroka, kakor si ga je gladko izmislil blunkar »Delavske Politike«, ki mora, sodeč po tej notici, trpeti na popolni »moral insanity«. Kar pove naš vir, kje je to našel? Cerkev v Mehiki nima zveze z nobeno kapitalistično skupino, pač pa je framasonsko-boljševiška mehiška vlada gola igrača v rokah ameriškega petrolejskega trusta. Razlog njene borbe proti cerkvi je ta, da bi se rada iznebila edine moralne sile, ki je še ostala v Mehiki kot ovira

da je le začel vračati svoji lastni materi. Ko je Slomškova mati na smrtni postelji poslala Prašnikarja, naj se z materinsko ljubeznijo zavzame za njenega sina Antona, ji je blagosloveni duhovnik rad obljubil svojo skrb in pomoč. Kar je Prašnikar obljubil, to je tudi izpolnil. »Brez pomoči takega plemenitega duhovnika, bi tudi jaz ne prišel do študija in bi nikdar ne dosegel svojega cilja!« je dejal Slomšek o svojem duhovnem očetu.

Prašnikar je Slomšku postal vse; oče in mati, dom in šola. Slomšek se je udomačil v Prašnikarjevem srcu in domu. Kar je ljubil Prašnikar, to je vžljubil tudi Slomšek; kar je delal učitelj, to bi hotel storiti tudi učenec. Od Svete Uršule do Svetega Ožbalta in še čez je hodil mladi Slomšek s Prašnikarjem po bolniških in drugih apostolskih potih. Ob Prašnikarju se je Slomšek naučil ljubiti tiste, ki jih je pozneje svojim duhovnikom toplo priporočal v Kristusu: otroke, bolnike, uboge. Slomšek je s Prašnikarjem vzrastle v eno srce in v eno dušo. Posihmal ne vidi več Ponikve, razen groba svojih staršev, ne vidi več Ponikve, marveč le še Prašnikarja. Kjer je Prašnikar, tam so zanj Ponikve. Prašnikarja je imenoval »svojega največjega dobrotnika, ker mu je bil več ko oče.«

Novomašniku vzbudi njegov novomašni dan najlepše spomine na krstni sveti hram in kamen. Novomašnik Slomšek pa se za ta svoj slavnostni dan spomni njega, ki ga je učil ljubiti cerkev in njeno daritev: na Prašnikarja. Ali Prašnikarje tedaj ni bilo več na Ponikvi. Slomšek je pohitel k svojemu prijatelju, dobrotniku in očetu v Olimje. Na srcu mu je kipele vroča želja: »Oče moj! Toli krat si blagoslovil sina; dovoli, da te blagoslovi z blagoslovom, ki ga ne bi bilo nikoli brez tebe!« Kdo drugi je mogel in smel govoriti na Slomškovi novi sveti maši kakor le Prašnikar. Na Slomu je bil nekoč prerok dijaku in njegovim staršem: »Vaš Anton bo se velik gospod!« v Olimju je bil prerok novomašniku: »Prijatelj, pomakni se više.« Više na slovenski zemlji ne gre, nego postati: apostol Slovencev.

Slomšek je se kot duhovnik pri vsaki priliki spomnil Prašnikarja. Akoprav je nastopil čas, ko je nekdanji učenec svojega učitelja po časti in izobrazbi prekosil, se je vendar, dokler je bil Prašnikar še živ, Slomšek rad k njemu zatekel po priličen svet in nagib. Prvo Slomškovo knjižno delo »Ahacelove pesmi« 1832 pošlje z veseljem Prašnikarju; »Življenje srečen pot« je kakor v Prašnikarjev in Slomškovo spomin napisan z vidika dveh prijateljev, ki se srečno snideta in skupno potujeta po istem potu. Ves molitvenik je lep slavospev prijateljstva, ki more obstati le med arci Slomškovega in Prašnikarjevega značaja. Prav za prav je podoben obris vsega, kar se je Slomšek učil pri Prašnikarju. V posebno srce si je šel Slomšek, da je mogel izročiti svojemu dobrotniku še pred njegovo smrtjo dolgoletno namobno delo, sad devetletne spiritualne službe: »Mnemoseny slavicum, suis quondam auditoribus et amicis charissimis.« Kdo je mogel biti Slomšku »charissimus« nego Prašnikar?

Prašnikar je umrl v Spodnji Poljskavi v 57. letu svoje starosti. Nagrobni napis, če ne tudi nagrobni kamen, mu je napravil Slomšek sam, iz nemščine prestatil napis, bi se v slovensčini glasil približno takole:

»Prijatelja mladine, moža zvestobe in reda: ob materi so Tvoji dejali Tebe v jamo, ki še živiš v dejanjih svojih nam in žanješ tam, kar dobrega si storil za večnost eno samo.«

Najlepše dejanje, ki ga je storil in v katerem Prašnikar še živi, pa je to, da nam je dal Slomška. Očetovsko resnobo in materinsko ljubezen, ki jo je imel in priporočal pri vzgoji mladine, je Slomšek prejel od Prašnikarja. Ako sliši škola Slomška, kako poučuje na svojem apostolskem obisku deca, si misli, da poslušaj Prašnikarja kako poučuje mladi Ponikovski rod, med katerim se nahaja tudi Slomšek: »Jutrišnji dan je za vas veselja dan. Lepo se umite in praznično se oblečite. Deklice prosite, da vam z vencom ovijajo glavo; dečki pa si vzemite v roko rožmarinovo vejico. Jezusu, svojemu nebesnemu ženinu greste naproti. Ali na eno bi skoraj pozabil. Preden pojedete z doma, poljubite očetu in materi roko in recite: Ljubi oče, ljuba mati, iskreno prosim, odpustite mi, da sem Vas kdaj razžalil. Ne bom več tega storil! Ali boste tako naredili?«

Tako je učil Slomšek, tako je moral učiti Prašnikar. Mnogo rož smo v duhu in v resnici položili ob Slomškovi 70-letnici na njegov grob. Mislimo, da smo ustregli Slomškovega duhu in spomnu, da smo to skromno spominsko rožo poklonili na grob njegovega duhovnega očeta: na Prašnikarjev grob.

V. T.

despotizmu od ameriških koncernov plačane vladajoče stranke. Cerkev sama pa je rečna, ker je že davno oropana tudi najpotrebnejših sredstev za svojo eksistenco. Znano je, da politiko Callesa, Rodrigueza, Portes Gila itd. proti katoliški cerkvi najbolj podpirajo Zedinjene države severne Amerike, vojih vlada je, kakor znano, v rokah puritanskih denarnih magnatov in imperialistov. Severna Amerika dobro ve, da si bo Mehiko popolnoma zaslužila samo, če se strde vpliv mehiške katoliške cerkve, ki brani narodne tradicije in pravice mehiškega ljudstva.

To je najgloblji vzrok preganjanja katoliške cerkve v Mehiki. »Delavska Politika« pa najraje piše o intimnih zvezah voditeljev II. internacionalne s kapitalistično in militaristično buržoazijo po vsem svetu. V Španiji, v Franciji, v Angliji, v večini skandinavskih držav, skoraj po vseh baltičskih državah, pa tudi v drugih delih sveta, povsod socialna demokracija naravnost dosledno v bratski vzajemnosti sedi za vladno mizo z zastopniki meščanskega velekapitala ali pa ga blagohotno podpira in goljufa proletarijat z lažnimi meščanskim demokratičnim parlamentarizmom, dočim nešteti milijoni brezposelnih in za pravilno mezdo prikrajšanih delavcev zastoj pričakujejo od voditeljev II. internacionalne v ministrskih frakcijah izboljšanja svojega človeka nedostojnega položaja. O najpriščenjši antanti »Socialistične partije Jugoslavije« s pregrešnim kapitalom pa itak že štirinajst let živkajo vrabei na strehah.

London, 12. okt. AA. Pri snočnih izgredih brezposelnih je bila ena oseba ubita.